IKSP Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Závěry a diskuse

Lucie Háková, Viktorie Paloušová, Jan Rozum, Michal Špejra, Jan Tomášek

Workshop IKSP, Zotavovna VS ČR Praha, 10. listopadu 2026

Závěry (1.)

- Ojedinělý výzkumný projekt (podpora TAČR)
- Longitudinální a prospektivní přístup, kombinace kvantitativních a kvalitativních metod
- Poznatky současné kriminologie o procesu desistence relevantní i v podmínkách ČR
- Produkt věkově podmíněné motivace ke změně a příležitosti ji uskutečnit
- Složitý a komplikovaný proces (relapsy jeho přirozenou součástí)
- Zahrnuje nejen změnu na úrovni chování, ale také v rovině osobní identity a vztahů k ostatním
- Rizomatický, nikoli lineární charakter (nutnost posuzovat „úspěch“ komplexně)

Závěry (2.)

- Klíčová otázka: „Je probace efektivní nástroj?“
- Kritérií je řada - recidiva by rozhodně neměla být jediným (!!!)
- **Nový záznam v RT po 3,5 letech** – **34 %** (respektive **26 %**)
- Největší riziko – první až druhý rok po PP, následně postupně klesá
- **Historické srovnání velmi příznivé** (49 % ve srovnatelné studii z roku 2014)!!!
- Zdokonalila se PMS? Lepší podmínky? Vliv věku? Změna soudní praxe?
- Statistická analýza – potvrzeny očekávané zákonitosti (věk první TČ, celkovým počtem TČ, majetková kriminalita)
- Ale také – **VTOS je kriminogenní faktor** (efektivitu ale VS obhajovat nemusí ☺)
- Optimismus **„věkové křivky“** - s věkem riziko postupně klesá
- Předchozí přeměna PP (i proto) nehraje statisticky významnou roli
- I mnohonásobní recidivisté se mohou změnit...

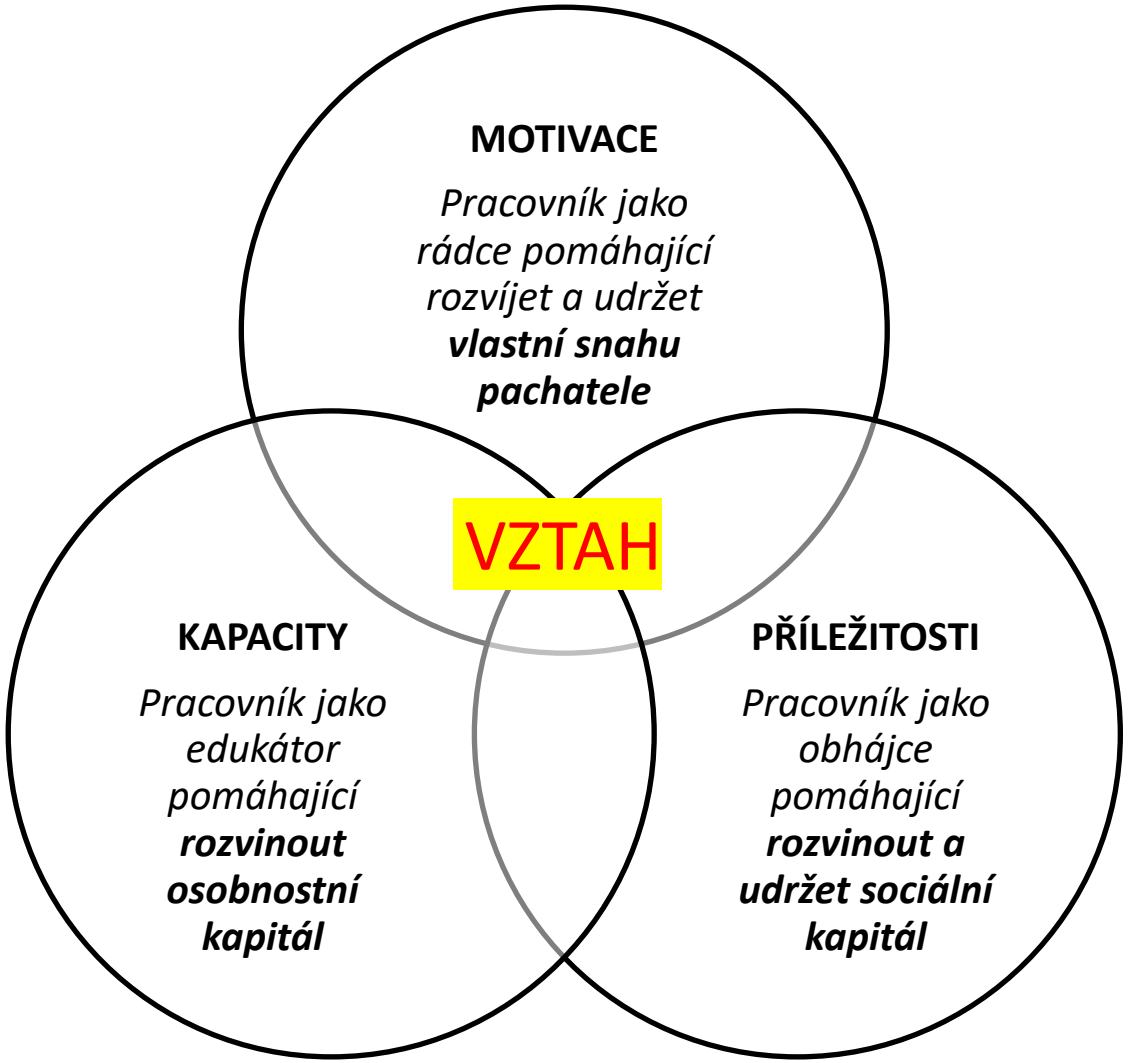
Závěry (3.)

- Výzkumy desistence – ve srovnání s běžnými životní událostmi a podmínkami mají opatření trestní justice spíše zanedbatelný vliv
- **Významné faktory** – partnerství, rodičovství, bydlení, zaměstnání, delikventní přátelé a kamarádi
- Kvantitativní studie – vliv prokázán částečně, statisticky spíše slabý (univerzálně tyto „body obratu“ nefungují…)
- Kvalitativní studie (PÚ / klienti) – důležité prvky v mechanismu změny (neformální sociální kontrola, strukturace času / nová identita či narativ, transformace motivace)
- Zásadní vliv závislostí (OPL) – statisticky i dle zkušeností PÚ a klientů

Závěry (4.)

- **Spolupráce PÚ / klient** – „medicínský přístup“ vs. „asistovaná desistence“ (pracovat s klientem, nikoli na klientovi)
- Různý význam pro různé klienty (osobnost, fáze změny i životní situace)
- **Vyváženost kontroly / pomoci** – autorita, jasná pravidla a jejich vyžadování, ale také **individuální a realistický přístup**
- Zásadní roli hraje **kvalita vztahu**
- Klíčové **dovednosti a schopnosti**, které s jeho navázáním a udržením souvisejí – respekt, férový přístup, empatie, upřímný zájem
- Rozhovor je mocný nástroj…
- **Praktická pomoc** – PMS často „jen“ zprostředkovatel (**NGO**, stát, obce), ale důležitá je orientace v tématech a následně i koordinace pomoci

Model účinné probace (McNeill, 2009)

Závěry (5.)

- Tradice probačních služeb - **„Advise, assist and befriend“**
- Orientace nejen na rizikové faktory, ale také na **silné stránky a budoucnost** (PÚ jako spolutvůrce narativu nápravy)
- Instituce zastupující **optimismus a naději v justici**
- **Éra rizik a strachu** - kontrola namísto pomoci, trestní populismus, punitivní veřejnost
- Výzkumy jednoznačné – efektivnější je probace založená na pomoci než na zvýšené míře kontroly
- **Podmínky pro práci daného typu** (přetíženost PMS?)
- Edukace společnosti (silné příběhy nápravy)